

אַלְדָּנוֹת

לְעֵלְמֵנוּ עֵבֶת

כָּרֶשֶׁת עֵאוֹת

כ"ס ז', א"ליון ק"א

בְּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם

וְכֹאשֶׁר יַעֲנוּ אֶתְּוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ (א, יב).

הרה"ק רבי אליעזר זוסיא פורטוגל מסקולען זיע"א, היה מפרסם באהבת ישראל העצומה שלו. לאחר מלחמת העולם השנייה, הרבי והרבנית אמצו באפן אישי קרוב לארבע מאות ילדים, ודאגו לצרכיהם הפיזיים והרוחניים. הארגון שלו 'חסד לאברהם' פעל לטובת אלפים אשר היו זקוקים לעזרה באותו הזמן, והיה דוגמא ומופת לארגונים נוספים שעסקו באותו התחום.

ר' קלמן דריבן מברוקלין שמע מפיו של הרבי את הספור הבא: כאברהם צעיר ברומניה, השפיע הרבי על צעירים ומבגרים להתקרב לאמונה בה', הוא שכנע אנשים צעירים שלא יצטרפו לצבא הרומני, מאחר שהעושים זאת מרחיקים את עצמם באפן מחלט מדרכי היהדות בלא שיוכלו לשוב. במקום זה, הוא עודד אותם להצטרף לישיבה אשר שם ילמדו תורה, ואשר צעד זה ישאירם נאמנים למסורת אבותיהם ולמורשתה.

יום אחד הלשין אחד לשלטונות רומניה על הרבי שהוא מדריר צעירים היאך להמנע מלשירת בצבא. השלטונות בדקו את הדבר ומצאו שאכן הטענה צודקת. הם תפסו בזעם את הרבי וכלאו אותו בצינוק לבדו בתא מלכלך וחשויה, ולקחו ממנו את הכפה ואת משקפיו. הרבי היה אדם חלש וחולני, ובראותו את מצבו בתא הקר והלח, אשר המקום היחיד שיכל לשבת או לנוח בו היה האדמה הקרירה והמעפשת, דמה שסופו קרב.

הרבי רצה להתפלל, אך ראשו לא היה מכסה, לכן הוא משך את החליפה שלבש מעל לראשו והחל לפזם בקול את התפלות בעל פה. תפלת שחרית נמשכה אצלו לפעמים מספר שעות, וקריאת שמע בשעת תפלת מעריב ביום רגיל היתה

עשויה להמשך עשרים וחמש דקות. גם על פי סדרי התפלה הרגילים שלו דקדק תמיד בכל מלה שבתפלה, אך במצב המיוחד שהיה שרוי בו הצרף לדקדק יותר. שם, בבית הכלא, לא היה כל ענין שיתפס את זמנו או ידרש את תשומת לבו. הוא החל להתפלל תפלת שחרית, וכל מלה נאמרה ברגש מעמק הלב, כל משפט נהגה בצרוף הפסקות למחשבה מעמיקה.

הרבי הגיע לתפלת 'ברוך שאמר'. תפלה זו מכילה רצף של שבחים שאנו מברכים את ה', בהבטים שונים זה מזה. הרבי התרכז בכל משפט בדרך שמעולם לא נהג לפני כן: 'ברוך שאמר והיה העולם, ברוך אומר ועושה, ברוך גוזר ומקיים'. כשהגיע לחלק האחרון, צצה במחו שאלה: מדוע יזכרו כאן מלים אלה, הרי הן נראות יוצאות דופן בתוך תפלה זו. בדרך כלל, משמעות המלה 'גוזר' היא הנהגה קפדנית ולא רצויה לבני אדם. יתרה מזו, אנו אומרים שהוא לא רק גוזר גזרות, אלא גם מקיים אותם. ולכאורה, הרי כל המשפטים האחרים של תפלה זו מתארים את מדת הרחמים של הנהגת ה': 'ברוך מרחם על הארץ', 'ברוך משלם שכר טוב ליראיו, ברוך חי לעד ומקיים לנצח', וכן הלאה. כיצד מתאימות לכאן המלים 'גוזר ומקיים'?

הפך הרבי בדעתו והרהר: הרי השאלה על אודות המלים הללו כל כך ברורה, כיצד אפוא הוא לא חשב על כך קדם לכן? הלא במשך שנים על גבי שנים הוא אומר את התפלה הזו מדי יום ביומו, וכיצד אף פעם לא עלתה במחשבתו השאלה שהמלים 'גוזר ומקיים' נראות שלא במקומן. מדוע לא חשב על כך קדם לכן? נפשו היתה עגומה עליו, מפני שהוא חשב שכנראה עד היום לא התפלל בכונה הנכונה של המלים בתפלות שהתפלל מדי יום. הרבי החליט שהוא אינו ממשיך הלאה עד שיפענח מדוע המלים הללו מזכרים כאן. הוא חזר על המלים שוב ושוב, כשהוא

מה שבכחו לעבר לשוב לעבודתו בקדש, ולכך אף שהיה דין תורה שימכר איש מישראל לעבד, והיה באמת גרוע באותו זמן, והראי שהתיר בשפחה, מה שהיה אסור לשאר ישראל, ומכל מקום היה מוכן לו גאלת יובל, ועל ידי זה לא נשתקע בעבודתו אף בעת האפל, וכשחזר דין יובל חזר כל דין מכירת העבד, כן כל מה שנתמעט כחנו בעבודת הקדש בל יפל לבנו על ידי זה איך נוכל לגשת במעט מזער כחות, כי יהיה לב איש ישראל ברור שכל מאפיל שלו יכול לעבר ולתקן.

אין הקב"ה מביא לאדם נסיון רק כשיש בו כח לעמד בו

וכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זיע"א (צו תרמ"ז): וזהו שנאמר 'היא העלה על מוקדה' כמו שאמרו בזהר הקדוש, מחשבה רעה לאוקדה לה בנורא. ופרוש 'העלה על מוקדה' לומר כי לא יש מחשבה זרה רק כשיש מקדם מוכן כח ואש לשרף אותה. כמו שכתב הרמב"ן ז"ל בכל נסיון שאין הקב"ה מביא לאדם רק כשיש בו כח לעמד בו.

על הפסוק (שמות א יב): 'וכאשר יענו אתו פן ירבה וכן ירץ', מפרש רבנו האור החיים הקדוש, שבהתאמה לענוי המצריים בבני ישראל היה הקב"ה מסיע בידם ונותן בהם כחות מיוחדים שיוכלו לסבל את הענוי: וכפי פשט הכתוב ירצה כי כשהיו המצרים מרבים לענות היה ה' מרבה את ישראל כדי שיהיו נעזרים על העבודה והיה נותן בהם כח, והוא אמרו פן ירבה לשעור אשר יספיקו העובדים בעבודה וגם ה' נותן בהם כח לשעור אשר יתמעט מכחם מהענוי.

(מתוך הספר ספיר ויהלום להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מנסה להעלות תשובה במחשבתו. לאחר זמן ממשך, עלה הדבר בידו. הוא היה מלא התרגשות ושמחה, מפני שכעת הוא הרגיש שהוא מבין מדוע 'גוזר ומקים' אכן מתאים לתפלה זו.

המלה 'מקים', חשב הרבי, יש לה שני מובנים: בנוסף לפרוש 'מוציא לפעל', פרושה הוא גם כן: 'נותן כח לסבל, להתגבר ולהחזיק מעמד'. זוהי הכוונה כאן: לפעמים ה' צריך לגזור דבר מה על בני אדם. הוא חייב להעניש, על כל סבה שה' מוצא לנכון. אך באותו הזמן, ה' נותן את הכח והיכולת לסבל ולהתגבר, על מנת שהאדם יוכל לעמד בגזרה. זוהי הכוונה במלים 'גוזר ומקים'.

הרבי הבין שהוא עצמו, באותו זמן, נמצא ב'גזרה'. אך מאותו רגע ואילך הוא הסתכל על מצבו בחיוביות מפני שידע שה' גם 'מקים' אותו כדי שיוכל לעמד בגזרה. הוא כבר לא היה במצב של יאוש. הוא החל להאמין שזהו רק ענין של זמן עד שינצל. ואכן, לאחר ימים מספר, בהתערבותם של אנשים מבחוץ, שחרר הרבי מידי השלטונות הרומנים.

מדי שנה, ביום השנה לשחרורו מבית הכלא היה הרבי מכנס את חסידיו ואנשי שלומו, מספר להם מקרה זה, ומסביר את הפרוש החדש והמעודד שמצא במלים 'גוזר ומקים'. בכך היה הרבי מעודד את כל הנאספים שלעולם אין להשבר במצבים קשים, מפני שהשי"ת גם בעת גזרה נותן כח להולכים בדרכיו ('ילקוט לקח טוב - פרקי אמונה ונחמה' עמוד רמ).

למוד גדול שאין מאפילים לאדם מישראל

כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זיע"א (אחרי אות ט): שמעתי מזקני הקדוש [החדושי הרי"ם] ז"ל, על מאמר חז"ל 'אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג', אמר, דזהו למוד גדול שאין מאפילים לאדם מישראל רק

הפותרים נכונה יכנסו להגרלה אי"ה על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר". את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני

למספר פקס: 077-470-26-81

או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון.

בראש הדף לציין "עבור חידון לנוער".

חידון אִלְּאָנוֹת - נושא פרסים מהם חמשת הפסוקים הרצופים בפרשה זו, אשר מתחילים באותה מלה?

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו אי"ה בגליונות הבאים

פתרון החידה - פרשת לך לך:

ש. איזה פריט לבוש מופיע בפרשתנו, אך לא בשום מקום אחר בתורה?

ת. אברהם אומר למלך סדום שהוא לא ייקח אפילו "שרוך נעל" משלל המלחמה (בראשית יד כג).

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר":

פרשת לך לך:

ה' יוסף ליינער מירושלים.

